

סדר נזיקין | מסכתות בבא בתרא קע"ה - סנהדרין ו'
פרשת מטות - מסעי | כ"ב - כ"ח בתמוז (22-16 לילול)

דף קע"ה: "מלוא בשטר" - "מלוא על פה"

למדנו שנכסיו של הלואה משתעבדים אל המלוא, ומעתה אפילו שהלואה מכר אותם - יכול המלוא לגבות מהם (בתנאי שהיו אלה קרקעות, ובתנאי שאין ללואה נכסים אחרים).

המשנה בדף זה אומרת שהלכה זו תקפה רק ב"מלוא בשטר" - הלואה שנכתב עליה שטר חוב, אבל ב"מלוא על פה" - הלואה שלא נכתב עליה שטר חוב, אין המלוא יכול להוציא נכסים מיד הקוחות.

מדוע? נחלקו אמוראים בדבר. במאמר זה נלמד דעה אחת ובמאמר הקא נלמד את שיטת הדעה החלוקת. לדעת האמורא עולא, מדין תורה נכסי הלואה משתעבדים גם בהלואה בעל פה, אבל חכמים עמדו וביטלו שעבוד זה, כדי שאנשים שקנו קרקעות לא יפסידו את כספם במפתיע, אם פתאום יופיע בעל חוב ויגבה אותן מהם. חשש זה אינו קיים במלוא בשטר, כי מטבע הדברים הלואה זו מתפרסמת לכול, שהרי הלואה, המלוא והעדים הולכים לסופר לכתוב את השטר והפול יכולים להיזהר.

דף קע"ו: שעבודא דאורייתא - שעבוד נכסי הלואה מדין התורה

בדף הקודם למדנו את שיטתו של עולא שמדין תורה נכסי הלואה משתעבדים למלוא, בכל סוג של הלואה, בין בשטר ובין בעל פה, והמלוא רשאי לגבות קרקעות מאנשים שקנו אותן מיד הלואה. לשיטתו, חכמים עמדו וביטלו את השעבוד על הלואה בעל פה. דעה זו מכונה "שעבודא דאורייתא" - השעבוד הוא מדין התורה.

רבה חולק וסובר "שעבודא לאו דאורייתא" - לשיטתו מדין תורה אין חל כל שעבוד שבאמצעותו אפשר לגבות נכסים מיד לקוחות, ורק חכמים תיקנו כן, מפני שהם חששו שאיש לא ירצה להלוות לחברו כספים, שמא הלואה ימכור את כל נכסיו ולא יהיה למלוא מהיכן לגבות את החוב.

רבה סובר שחכמים תיקנו כן רק במלוא בשטר - המתפרסם, ולא במלוא על פה, כדי שלא להפסיד את הקונים את הקרקע.

בשעה טובה -
מסיימים מסכת
בבא בתרא !

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת סנהדרין, דף ה'

"ותניא: תלמיד אל יורה הלכה במקום רבו, אלא אם כן היה רחוק ממנו שלוש פרסאות כנגד מחנה ישראל"

אדעתא - בדעת'
טובא - יותר

א

הסבר: אסור לתלמיד להורות הלכה במקום שבו רבו נמצא, אלא אם כן יש ביניהם מרחק של שלוש פרסאות, כגודל שטחו של מחנה ישראל בזמן שחנו במדבר.

על המפה

מחנה ישראל (דברת)

מחנה ישראל היה קומונה (קבוצה שהתארגנה) של פועלי אגודת ישראל, עולים ממזרח אירופה, שרצו להקים יחד קיבוץ. הקבוצה רכשה קרקעות בעמק יזרעאל, ליד קיבוץ דברת של היום. בשנת תרפ"ה (1925) ניסו 18 משפחות להקים במקום משק חקלאי, אך עזבו בשל בעיות פרנסה וביטחון. בהמשך עלו למקום שלוש קבוצות של חלוצים, שבסופו של דבר עזבו גם הן בעקבות הקשיים. המבנה נמסר לנוטרים ממשטרת היישובים העבריים, ושימש בסיס ליציאה של פלוגות הלילה שפעלו נגד הכנופיות באותה תקופה. עם יציאת הבריטים את הארץ ננטש המבנה, והאדמות נמסרו לקרן הקיימת לישראל. בשנת תש"ח (1948) הוקם קיבוץ דברת על הגבעה הסמוכה.

ציור קיר המאפיין את שכונת מחנה ישראל (תמר הירדני, Wikipedia)

מסכת סנהדרין פרק א' - דיני ממונות בשלושה

דף ב': מסכת סנהדרין

מסכת סנהדרין, שאותה אנו מתחילים ללמוד ושיש בה אחד עשר פרקים, עוסקת בהלכות הקשורות לדינים: מי ראוי להיות דין; כיצד בית דין צריך לנהוג בעת דיון; דיני עונשין - יש עבירות שהתורה קבעה שהעובר עליהן נענש בידי בית דין של מטה, והמסכת מפרטת בענין זה; באיזה אופן בית דין חוקר את העדים אם עדותם נכונה, ועוד. רבי מנחם בן שלמה - "המאיר" - כותב שסדר נזיקין מכונה בפי חז"ל "ישועות" מפני שהוא עוסק בהלכות שיש בהן ישועה, למשל, דיני ממונות הם ישועה, כי באמצעותם ניצל אדם מיד גזל. כמו כן, מינוי דינים הוא ישועה, כי הם מזהירים ומונעים מהעם לעבור עבירות, וכך הם מושיעים אותם.

דף ג': "אחרי רבים להטות"

המשנה הראשונה במסכת מפרטת סוגים שונים של דינים, והיא קובעת בפני כמה דינים יש לדון אותם. המשנה אומרת **שדיני ממונות נידונים בפני שלושה דינים**. רבא אומר שדיני ממונות הם למשל ויפוחים על הלואה: זה אומר

לית מקמי וזה אומר לא לית, או ויפוחים על מקח וממכר: זה אומר קנתי מקח וזה אומר לא קנתי. גם **דיני גזלות, אם אדם גזל מחברו, נידונים בפני שלושה דינים**, כך גם דיני נזיקין ועוד. כדף זה התלמוד קובע כלל שלעולם מנין דיני צריך להיות מספר בלתי זוגי, מפני שכל עוד מנין הדינים בלתי זוגי, לעולם אפשר להכריע את הדין על פי רוב. למשל: כשיש שלושה דינים ואחד אומר תיב ושנים אומרים פטור, קובעים את הדין כדברי השנים שהם הרוב, שכן קובעת התורה - **"אחרי רבים להטות"**, יש להטות - לקבוע את הדין - על פי דעת רוב הדינים. אבל אם יהיו רק שני דינים עלול להיפוצר מצב של חוסר הכרעה, אם אחד יאמר כן ואחד יחשוב אחרת.

דף ד': דיני קרבנות

כדף זה עוסק התלמוד באחד מאופני **דרשות הפסוקים**, ולשם כך הוא מביא הלכות ממסכתות אחרות שגם הן נלקטות באותו סוג דרשה, למרות שאין להלכות אלה קשר למסכת סנהדרין. בין היתר עוסקת הגמרא בהלכות קרבנות.

אחת העבודות החשובות בקרבן היא "זריקה" - זריקת הדם על המזבח. אחרי הזריקה הקרבן נתקבל כרצון, ובעל הקרבן יצא ידי

הדרן עלך
מסכת בבא בתרא.
מתחילים בשעה
טובה מסכת
סנהדרין!

★ | מן ההיסטוריה

פלגות הלילה המיוחדות

"פלגות הלילה המיוחדות" (פל"מ) - היו למעשה יחידה צבאית בריטית שפעלה במהלך המרד הערבי הגדול (מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט) בצפונה של ארץ ישראל, והן כונו גם "פלוגות האש". היחידה הוקמה בשנת תרצ"ח (1938) על ידי אורד צ'ארלס וינגייט, קפטן בצבא הבריטי, שתמך בציונות והיה ידידם של היהודים ואוהב תנ"ך. כפל"מ שירתו יחד חיילים בריטיים ונוטרים יהודים שגויסו באופן מבין אנשי ארגון ההגנה. מטרת הפל"מ הוגדרה כ"חיסול הטרור בצפון ארץ ישראל", ומשימתה העיקרית היתה אבטחת צינור הנפט כירכוכ-חיפה, שהיה יעד לחבלות חוזרות ונשנות מצד הכנופיות. היחידה ביצעה סיורים ליליים ופשיטות על הכפרים הערביים, וזכתה להצלחות מרשימות שהפחיתו באופן ניכר את פעילות הכנופיות באזור.

פלגות הלילה, דצמבר 1938 (KLUGER ZOLTAN) - אוסף התצלומים הלאומי

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

👤 | מתולדותיו

אורד צ'ארלס וינגייט

(תרס"ג-תש"ד, 1903-1944)

אורד וינגייט היה קצין בצבא הבריטי ותומך נלהב של הציונות. וינגייט גדל במשפחה נוצרית אדוקה ונקרא "אורד" על שם ארד, בנו של בנימין בן יעקב. במהלך שירותו בארץ ישראל התיידד עם הנהגת היישוב היהודי, וזכה לכינוי "הידיד". בעקבות המרד הערבי הגדול יזם וינגייט את הקמתן של פלגות הלילה המיוחדות של ארגון ההגנה, ופיתח עבורן תורת לחימה מיוחדת שתתמך רבות לחיסול פעילות הכנופיות הערביות. במלחמת העולם השנייה שירת וינגייט באפריקה ובאסיה. הוא נהרג כאשר מטוסו התרסק

אורד צ'ארלס וינגייט
(Wikipedia)

בהודו. מספר אתרים בארץ נקראו על שמו, ביניהם מכון וינגייט לחינוך גופני, כפר הנוער ימין אורד שבכרמל, המעין עין הידיד ויער וינגייט בגללוע, וכן רחובות בערים שונות.

חובתו. העבודות הנעשות מכאן ואילך בקרבן הן למצוה בלבד, אף אינן מעכבות את כשרות הקרבן.

כמה זריקות מזרקים מדם הקרבנות? הדבר תלוי לפי סוג הקרבן:
מדם קרבן חטאת מזרקים ארבע זריקות, **מדם עולה, אשם ושלמים** - שתיים, ויש גם קרבנות שזרקים מדמם פעם אחת בלבד, למשל **קרבן פסח**. כדי שבד, אם נזרקה מדם קרבן זריקה אחת בלבד, הקרבן כפר כשר, ויתר הזריקות הן רק מצוה לכתחילה בלבד.

דף ה': "מום קבוע" ו"מום עובר"

התורה אוסרת להקריב בהמה בעלת מום למזבח. אם כן - מה עושים בקרבן בעל מום? פודים אותו באופן הבא: נוטלים כסף ואומרים שקדושת הקרבן תעבור אל הפסח. בכך הקרבן מתחלל מקדושתו, והכסף קדוש במקומו.

אם היה זה קרבן עולה - בכסף יקנו קרבן עולה אחר. אם היה זה בהמת שלמים - בכסף יקנו קרבן שלמים אחר, וכיוצא בדרך. **רק קרבן בעל מום אפשר לפדות, אף קרבן שאינו בעל מום אי אפשר לפדות, אלא יש להקריבו.** אפשר לפדות רק קרבן שיש לו "מום קבוע", אף קרבן שיש לו "מום עובר", אי אפשר לפדות מהו מום קבוע ומהו מום עובר?

"מום קבוע" - אינו יכול להתרפא. **"מום עובר"** - יכול להתרפא. **קרבן שיש לו מום עובר, אין מקריבים אותו אלא ממתינים עד שיירפא המום ומקריבים אותו.** בתלמוד מסופר שהאמורא רב שהיה שנה וחצי אצל רועה בהמות כדי ללמוד את המומים השונים הנקמים בבטלי חיים, כך שיוכל להבחין במומים שונים של קרבנות.

דף ו': פשרה בין בעלי דין

כדי זה לומדים על אפשרות של **פשרה בין בעלי דין**. למשל, ראובן הלוח לשמעון כסף, ואחר כך שניהם שכחו אם ההלואה היתה אלה שקל או אלה דולר. **הדין יכול להציע להם לעשות פשרה במקום דין.**

מהי פשרה? הדין יחליט כראות עיניו. למשל, הוא יכול לקבוע שראובן יקבל חמש מאות שקל וחמש מאות דולר. "פשרה" היא כמו מים פושרים שהם לא חמים ולא קרים, כך גם כאן, אין מחליטים לטובת אחד מן הצדדים באופן מוחלט. **אם הם מסכימים לפשרה, עליהם לערוך קנין שיחייב אותם לקיים את הפשרה, כדי שאם אחד הצדדים לא יהיה מרוצה, הוא לא יוכל להתחרט מן הפשרה.** להלכה נפסק שעדיף לעשות פשרה מאשר דין, ועל הדין לנסות לשכנע את הצדדים להסכים לפשרה.

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

א. מדוע לעולם מנין דיני בית הדין צריך להיות מספר בלתי זוגי?

ב. מדוע, לדעת "המאירי", סדר נזיקין מכונה בפי חז"ל "שועות"?

ג. מה ניתן לעשות עם קרבן שיש לו מום עובר?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:

talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם).

הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח רואה חשבון

דמויות השנה בחמ"ד

הרב גורן במלחמת ההתשה

בתקופת מלחמת ההתשה היו הפגזות רבות של המצרים על מעוזי צה"ל באזור תעלת סואץ. הרב שלמה גורן נהג מיוזמתו לבקר באופן קבוע במעוזים כדי לעודד את החיילים, והיה מגיע לכל מעוז לפחות פעם או פעמיים בשבוע. באחד הביקורים הרב לקח איתו את להקת הרבנות הצבאית כדי שזו תשמח את החיילים. הרב פגש באחד המעוזים את בנו של האלוף ומי שיהיה נשיא המדינה עזר וייצמן והקליט אותו משמיע את דעתו על מצב הלחימה. למרבה הצער, כעבור כמה ימים נודע לרב שכנו של וייצמן נפצע קשה באחת ההפגזות ושהה זמן ממושך בבית החולים. ההקלטה שלו, כשעוד היה במיטבו לפני הפציעה, נמסרה לעזר וייצמן, והוא הוקיר לרב גורן תודה על כך.

דבר תורה לשולחן שבת

לאחר בקשתם של בני גד וראובן שלא להיכנס לארץ אלא להישאר באחוזתם בעבר הירדן, כועס עליהם משה ואומר להם שקודם יצטרפו לאחיהם למלחמה ורק אחר כך יוכלו לשוב לבתיהם: **"וּנְכַבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי ה' וְאַחֵר תָּשְׁבוּ וְהִייתֶם נָקִים מִה' וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהִיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֶחָזָה לִפְנֵי ה'."**

מה פירוש הביטוי ולמה התכוון משה באומרו: **"וְהִייתֶם נָקִים מִה' וּמִיִּשְׂרָאֵל"**? עונה על כך ה"אור החיים" ואומר שהצטרפותם של בני גד וראובן למלחמה תראה לקב"ה שכוונתם היא אכן לקדש שם שמים ולא לצורך הנאתם הפרטית - זה נקרא להיות נקי בעיני ה' ולבני ישראל הם יראו במעשה הזה שלא נותרה בהם טינה כתוצאה מחטא המרגלים - וזה נקרא להיות נקי בעיני ישראל. על יסוד המשפט הזה של משה: **"וְהִייתֶם נָקִים מִה' וּמִיִּשְׂרָאֵל"** לימדו חכמי ישראל לדורותיהם שכל מעשה שאדם עושה - עליו לדאוג לא רק להיות נקי בעיני ה' ולומר - **"העיקר שה' יודע שכוונתי טובה"**, אלא עליו גם לדאוג להיות נקי בעיני ישראל, בעיני בני אדם, ולהתנהג באופן כזה שלא יחשדו בו, ושיבינו את מעשיו באופן ברור. זו כוונת הביטוי: **"וְהִייתֶם נָקִים מִה' וּמִיִּשְׂרָאֵל."**

מצאו את המספר

אנא מצאו בעלון זה את המספרים הבאים:

1. מספר הפעמים שזורקים את דם קרבן הפסח על המזבח
2. מספר השנים שרב שהה אצל רועה בהמות
3. מספר הפעמים שזורקים את דם העולה על המזבח
4. מספר הדיינים שדנים בפניהם דיני ממונות וגזלות
5. מספר הפעמים שזורקים את דם קרבן חטאת על המזבח
6. מספר הפרקים במסכת סנהדרין
7. מספר המשפחות שניסו להתיישב במחנה ישראל בשנת תרפ"ה

תעודת זהות - תלמוד ישראלי

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוכי וקהילתי, הבא להנגיש את התלמוד לעולמם של ילדים, נוער ומבוגרים.

הפרויקט כולל: שבועה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים המופצים בכ-20 אלף עותקים, עלונים ייחודיים לחגים המופצים בכ-200 אלף עותקים, דף פייסבוק [f](#) פעיל ובו יותר מ-20,000 חברים ו-60 סרטונים הממחיזים סוגיות יסוד תלמודיות בערוץ [youtube](#). כל אלו הם בסיס למגוון רחב ועשיר של לימוד ופעילויות חינוכיות, חברתיות וקהילתיות בבית, בבית הספר ובקהילה ברחבי ישראל ובעולם, גם בשפה האנגלית והגרמנית.

תלמוד ישראלי. מחברים דורות - מפגישים עולמות

